

# SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo  
Cene: Letno 32 din, polletno 16 din,  
četrtletno 9 din; inozemstvo 64 din.  
Poštno-čepovni račun številka 10.603  
Reklamacije niso poštne proste.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO  
Z MESEČNO PRILOGO „KMEČKO DELO“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.  
Telefon 21-13

Cene inseratov: Cela stran  
din 2000,—, pol strani din 1000,—,  
četrt strani din 500,—, 1/8 strani  
din 250,—, 1/16 strani din 125,—  
Mali oglasi vsaka beseda din 1,—

## Odločilni boji na zapadu

Zadnji petek, 10. maja, je bila prenešana odločitev v tej vojni na zapad. Nemška vojska je vdrla po načrtu generala Eppa, ožjega Hitlerjevega sodelavca, in pod osebnim vodstvom Hitlerja čez luksemburško, belgijsko in holandsko mejo.

### Dogodki v Nemčiji ob vpadu nemških čet

Hitlerjev proglas, Ribbentropova izjava, spomenica napadenim

Ko so bile nemške čete, letalstvo in motorizirani oddelki na pohodu preko mej omenjenih držav, je izdal Hitler kot vrhovni poveljnik vse oborožene nemške sile 10. maja ob desetih predpoldne proglas na vojsko, v katerem pravi ob koncu dobesedno: »Vojaki zapadne fronte! Napočila je vaša ura. Danes kaže borba bo odločala o usodi nemškega naroda morda za nadaljnjih tisoč let. Storitite svojo dolžnost. Nemški narod vas spremlja z najtoplejšimi željami.«

Nemški zunanji minister Ribbentrop je koj po pričetih sovražnostih s tremi novimi nevtralnimi državami poklical k sebi predstavnike nemškega in tujega tiska in jim je podal tole izjavo: »Anglija in Francija sta nazadnje sneli svoji krinki. Po vpadu v Skandinavijo, ki se je končal z neuspehom, sta začeli zvoniti po Sredozemskem morju. Ta veliki manever je bil samo navidezen, pravi cilj pa je bil izvršiti napad v Porurju čez Belgijo in Nizozemsko. Ta napad je bil že davno pripravljen, ker je angleška vlada sporočila nizozemski in belgijski vladi, da bodo angleške čete v kratkem izkrcane v Belgiji in Nizozemski. Nemška vlada ima neizpodbitne dokaze o tem, da sta omenjeni vladi dobili to sporočilo. Nemška vlada ima dokaze o pripravah angleškega in francoskega vpada v Porurje čez Belgijo in Nizozemsko. Vodja Nemčije ne dopušča, da bi bila ta pokrajina predmet napadov in to toliko bolj, ker je velike gospodarske važnosti za Nemčijo. Zato je vodja Nemčije vzel pod svojo zaščito nevtralnost Belgije in Nizozemske. S tem je preprečil novo zločinsko gesto Anglije in Francije, ki sta prisilili Nemčijo stopiti v vojno. Mogoče je bil ta angleški in francoski napad posledica obupa. Toda naj si bo prvo ali drugo, odslej bo govorila nemška vojska. Nemška vojska bo govorila z Anglijo in Francijo v edinem jeziku, ki ga francoski in angleški voditelji razumejo. Nemška vojska je sklenila pokazati tem voditeljem njihove zločine. S temi voditelji je treba končno obracunati.«

Zadnji petek zgodaj zjutraj je izročila nemška vlada belgijskemu in nizozemskemu poslaniku v Berlinu spomenico, v kateri obvešča obe vladi, da ima v rokah dokaze, da sta Anglija in Francija hoteli pravkar napasti Nemčijo preko belgijskega in nizozemskega ozemlja. Da to prepreči in da istočasno zaščiti nevtralnost Belgije in Nizozemske, je dobila nemška vojska nalog, da vkoraka v Belgijo in Nizozemsko. V petek dopoldne je nemška

vlada sporočila tudi luksemburški vladi, da je nemška vojska vkorakala v Belgijo in Nizozemsko, ki že davno stojita na strani nasprotnikov Nemčije. Radi tega je nemška vlada prisiljena nastopiti svoj vojni pohod tudi na Luksemburg.

### Ukrepi napadenih držav in zaveznikov

Proglasi na vojsko in narod

Belgija, Nizozemska in Luksemburg so koj pozvale Anglijo in Francijo na pomoč. Obe velesili sta izdali takoj potrebne vojaške ukrepe. Zavezniške čete so 10. maja zgodaj zjutraj prekorale belgijsko mejo s tanki, oklopnimi avtomobili in s številnimi motoriziranimi oddelki.

Francoski vrhovni poveljnik general Gamelin je naslovil na svojo armado naslednje povelje: »Napad, ki smo ga predvidevali že od oktobra lanskega leta, se je danes zjutraj pričel. Nemčija nas hoče uničiti v smrtonosni vojni. Geslo Francije in vseh njenih zaveznikov se zato glasi: Pogum, energija in zaupanje!«

Belgijski kralj Leopold II. in nizozemska kraljica Viljemina sta pozvala v posebnih proglasih narod na odpor ter obrambo do zadnjega moža.

Poziv belgijskega kralja narodu se glasi: »Belgijski! To je že drugič v zadnjih 25 letih, da Belgijo napada Nemčija ne glede na najsvetanejšje obljube. Mi smo izpolnili vse svoje dolžnosti glede nevtralnosti. Hrabrim belgijskim vojakom in vsem junaškim Belgijcem pošiljam svoj bratski pozdrav. Mi se bomo, da ustavimo napad sovražnika na našo državo. Velikim naporom vsega belgijskega naroda se imamo zahvaliti, da je naša oborožena sila mnogo večja in močnejša ko leta 1914. Anglija in Francija sta nam obljubili pomoč in francoski ter angleški oddelki so že na poti, da se pridružijo našim četam. Borba bo težka, toda naj nihče ne dvomi v končni uspeh. Kakor moj oče leta 1914., sem se tudi jaz postavil na čelo naših čet s polno vero in zaupanjem v zmago Belgije. Stvar Belgije je častna in z božjo pomočjo bo zmagala.«

Nizozemska kraljica je spregovorila svojemu narodu po radiu in rekla: »Jaz in holandska vlada bova storili svojo dolžnost. Preteklo noč je nemška vojska brez opomina nenadoma napadla Holandijo kljub obljubam, da bo spoštovala našo nevtralnost, dokler se bomo mi držali nevtralnosti. Nemška vojska je vdrla v Holandijo. Ogorčeno protestiramo proti temu nesramnemu napadu in kršitvi mednarodnih obveznosti civiliziranih narodov. Jaz in holandska vlada pozivava ves holandski narod, naj tudi on stori dolžnost do domovine.«

Vlada male kneževine Luksemburg, ki sicer nima vojaštva, je ob vpadu Nemcev zapustila državo in je stal doma samo minister za zunanje zadeve.

### Sv. oče in ameriški predsednik napadenim

Sv. oče Pij XII. je poslal belgijskemu kralju Leopoldu II., nizozemski kraljici Viljemini in luksemburški kneginji Šarloti brzojavo. Brzojav na belgijskega kralja se glasi: »Že v drugič je proti svoji volji belgijska zemlja postala pozorišče vojnih grozot. Vašemu Veličanstvu in Vašemu ljubljenu narodu pošiljamo od dna Našega očetovskega srca pozdrave in svoj blagoslov ter prosimo Boga, da bi Belgija dosegla popolno obnovo svoje svobode in neodvisnosti.« — Podobno se glasi brzojavki nizozemski in luksemburški vladarici.

Roosevelt, predsednik Združenih držav Severne Amerike, je koj po najnovejšem vpadu Nemcev poslal upravi ameriškega Rdečega križa poziv, da začne zbirati prispevke za sklad 10 milijonov dolarjev za pomoč Belgiji in Nizozemski. V svoji izjavi pravi Roosevelt: »Pozivam vse ameriške državljane, ki sočustvujejo z nesrečnimi državama, ki doživljata danes strahote zračnih napadov, da se čim obilnejše odzovejo vabilu Rdečega križa.«

### Prvi potek zračnega in kopnega napada

Nemški letalski napadi

Istega načina bliskovitega napadanja kakor na Poljskem in Norveškem so se poslužili Nemci tudi po vdoru preko mej omenjenih nevtralnih držav. Pred nastopom močnih motoriziranih oddelkov so se spustila v notranjost dežel bombna, lovka in največja prevozna letala z velikim številom vojakov s padali. Nemško letalstvo je napadlo vsa večja belgijska in holandska letališča. Na letališča so se spustila po bombardiranju nemška letala in jih nekaj tudi zasedla. Na raznih mestih so se spuščali iz nemških letal s padali nemški vojaki, ki so imeli pri sebi male radio-oddajne aparate in zločljiva kolesa. Holandcem in Belgijcem je uspelo, da so primeroma hitro priborili nazaj od Nemcev zasedena letališča in polovili vse padalce, katere so nemška letala spuščala na napadeno ozemlja vse dni napadanja. Letalske izgube na obeh straneh so bile zelo velike.

Prodiranje Nemcev na kopnem

Letalski pripravi je sledil napad nemških motoriziranih oddelkov in pehote. Ta drugi napad, od katerega so pričakovali Nemci proboj front na Holandskem in v Belgiji, je v teku.

Kakor v Franciji, so tudi na Nizozemskem in v Belgiji močne obrambne črte, katere so zasedle belgijske in nizozemske čete. Na Nizozemskem se raztezajo utrdbe ob obmejnih vaseh in prekopih. Nizozemci so tudi uničili vse, kar bi lahko služilo Nemcem za napredovanje. Odprli so predvsem številne jezove in so poplavlili proti severu velik del dežele.

V pokrajini Arhem so se umaknile nizozemske čete proti reki Ijsseli in je uspel Nemcem

vđor na nizozemsko ozemlje v globini 15 km. Ta umik pa je bil že vnaprej predviden, ker prav v tem delu ni nobenih obrambnih naprav.

Še bolj kot Holandija je zavarovana Belgija z Devezo obrambno črto (Devez je bil belgijski obrambni minister). Ta črta je spretno izrabila gorati značaj belgijsko-nemške meje. Belgija ima trojno črto med seboj nevezanih utrjenih točk, podzemeljskih vojašnic, opazovalnih stolpov, betonskih zgradb, betoniranih položajev za topove in strojnice, ter so si vse te točke toliko blizu, da morejo vsako poedino med njimi v primeru potrebe nje ne sosedu obsuti z ognjem. Ta obrambni način dopolnjujejo običajne obrambne naprave, kakor podminirani mostovi, pasti za tanke, žične ovire itd., pri čemer se izkoriščajo na spreten način naravne ovire, rečne struge, vzpetine, železniški nasipi itd. Finska Manerheimova obrambna črta in nemška Siegfriedova sta bili zgrajeni po belgijskem utrdjenem načinu.

#### Zasedba Luksemburga s pomočjo »peta kolone«

Največji uspeh so imeli Nemci koj v začetku v vojaško nezavarovanem in neutrjenem Luksemburgu. Luksemburška velika vojvodina je bila koj prvi dan zasedena po Nemcih. Niso pa dosegle tega nemške čete, marveč tako zvana »peta nemška kolona«.

V zadnjem času je bilo v Luksemburgu okrog 2500 nemških turistov, ki so na dani znak takoj zasedli vojašnico in javna poslopja ter vojaško važne točke, kjer so nato čakali na prihod nemških čet, ki so začele ob štirih zjutraj korakati na luksemburško ozemlje. Razen par osamljenih primerov nemške čete seveda niso nikjer naletele na kak resnejši odpor, ker kneževina Luksemburg sploh nima redne vojske.

»Peta kolona« pomeni onega nevarnega skritega sovražnika, ki pod miroljubno krinko turista, gospodarskega strokovnjaka, trgovskega potnika ali celo delavca na kulturnem zblizanju narodov opravlja posel ogledušstva, prevratne propagande, včasih pa se ponekod izpremeni čez noč v pripadnika sovražne vojske. Ta izraz je še čisto mlad in ga je prvi uporabil v španski državljanski vojni branitelj Madrida rdeči general Miaja. Pripravil je proti nacionalističnemu generalu Franku štiri kolone. Ko je pa zvedel, da organizirajo Frankovi pristaši v Madridu samem neredu, je rekel: »Tovariši, nevarna nam je zelo tudi peta kolona, ki se giblje med nami, prigljuje in seje nezaupanje. Najprej bom udaril po tej peti koloni.« Branitelj Madrida je dal poloviti vse sumljivce ter jih odpraviti iz mesta.

## Uvod v najstrašnejšo bitko v Evropi

#### Pričetek bitke na 300 km dolgi fronti

Od 10. do 12. maja je vzplamtela v Evropi doslej najstrašnejša bitka na 300 km dolgi fronti od Vogeov do Severnega morja v zraku in na suhem. V teku 12. maja so se vršili najhujši boji na odsekih belgijsko-nemške fronte pri Albertovem kanalu in po utrjenih skupinah pri Liegu (Lüttich). Tam so napadli s svojimi najboljšimi napadalnimi četami, katere je podpiralo letalstvo ter oklopne brigade. Pri teh napadih so dokazali Nemci preziranje vsake smrtno nevarnosti in se niso ustrašili nobenih žrtev.

Po dolgih mesecih je izbruhnil 12. maja silen nemški topniški ogenj tudi ob Saari, ki se je razmahnil v najbolj srditega v sedanji vojni. Nemško topništvo je streljalo iz topov vseh kalibrov na francoske postojanke in zaledje. Nato je napadla močna nemška pehota, koje napad je bil odbit s težkimi izgubami.

To je bil doslej eden največjih nem-

ških napadov na francosko Maginotovo črto.

Najstrašnejši 12. maj pa je bil samo uvod v odločilno bitko, pri kateri bo sodelovalo na nemški strani 90 divizij.

#### Nemško poročilo o bojih 12. maja

Nemško poročilo o pričetku odločilne bitke 12. maja se glasi: »V tesnem sodelovanju z letalskimi silami je nemška vojska na vsej fronti naglo nadaljevala svoje prodiranje. V severni Nizozemski so nemške čete zavzele vso pokrajino Groningen ter prodrle do Harlingena in vzhodne obale Zuidersega jezera. Po predoru sovražnih postojank ob reki Ijssel so prodrle v smeri proti zapadu nizozemske obrambne linije »Grebbe« med Amersfoortom, Rhedenom ter dalje proti jugu tudi mimo trdnjave Tiel. Med Maastrichtom in Hasseltom so si priborile prehod preko Albertovega kanala. Južnozapadno od Maastrichta so zavzele trdnjavo Ebenemael, najpomembnejšo trdnjavo postojanko v trdnjavskem pasu okrog Lütticha (Liegea). Poveljnik in trdnjavska posadka, ki je štela 1000 mož, sta se predala. Pred Liegeom so nemške čete prodrle globoko v belgijsko utrjeno črto. Skozi južno Belgijo prodirajoče nemške čete so kljub hudemu sovražnemu odporu naglo pridobile tla. Vsa Luksemburška je v nemških rokah.«

#### Belgijski ministrski predsednik o strahotah 12. maja

Belgijski ministrski predsednik Pierlot je govoril 12. maja zvečer po radiu o strahotah tega dne na belgijskih bojiščih in izvajal, da so bile nemške čete, katerim je uspelo pri Maastrichtu vdreti v Belgijo, s protinapadom ustavljene. Nemci so skušali s prodorom preko Albertovega kanala obiti utrdbe okrog Liegea, a jim ta nakana ni uspela in so utrpeli v borbah strašne izgube. Nemški prodor preko Albertovega kanala je bil omogočen, ker je bil belgijski častnik, ki bi naj bil poglaval v zrak oba mosta preko kanala, ubit od nemške letalske bombe. Tako so si mogli Nemci priboriti prehod čez kanal. Pozneje pa je nekemu drugemu belgijskemu častniku uspelo pretihotapiti se skozi nemške vrste in prodreti do razstrelilnih naprav enega izmed obeh mostov. Brez oklevanja je most in hkrati tudi samega sebe poglaval v zrak. Nemcem je tako preostal le še drugi most, preko katerega so pričeli tedaj z vso naglico pošiljati svoje motorizirane čete, ki so tako prodrle do točke, ki je 16 km daleč od meje. Toda Belgijci so 12. maja s silnim protinapadom te oddelke ustavili in jim prizadejali ogromne izgube. Zvečer 12. maja so se nemške prednje straže pojavile že pri Varennu, zapadno od Liegea, a so bile takoj vržene nazaj. Nemški oddelki so se ves dan zaman zaletavali v utrdbe okrog Liegea. Polja pred utrdbami so naravnost posejana s trupli nemških vojakov. Nemška vojna sila se zaganja proti najmodernejšim obrambnim napravam, opremljenim z avtomatskimi topovi, ki kosijo sovražne vrste še mnogo bolj učinkovito kakor v zadnji vojni.

Ministrski predsednik je končal z besedami: »Belgijska vojska se je znašla. Sinovi Belgije se bodo branili kakor levi. Vsako ped belgijske zemlje bo sovražnik poplačal s potoki krvi.«

#### Letalske izgube v štirih dneh na obeh straneh

Nemci so, kakor že rečeno, takoj poslali specialne čete z letali v Holandijo, kjer so zasedle razna letališča. Poleg tega so spuščali na raznih krajih vojake s padali na zemljo. Ti vojaki naj bi izvršili posebne naloge v zvezi s »peto kolono«. Toda angleška letala so se z vso besnostjo vrgla na te potom letal izkrane čete ter so jih neusmiljeno bombardirali. Pri tem so uničila angleška letala tudi vsa nemška prevozna sredstva. Holandske čete pa so obračunale s padalci. Te se je ponavljalo več dni: nemške čete so zasedale letališča, Angleži so jih potem bombardirali,

Holandci pa so streljali in lovili padalce s padobranci.

Nemci se pa ne omejujejo samo na belgijsko in holandsko ozemlje, temveč letajo njihove letalske sile tudi v Francijo ter tam srdito bombardirajo francoska letališča in strateško važne točke, kot ceste in železnice. Nemci trdijo v svojih poročilih, da so prizadeli Francozom velike materialne izgube.

Pa tudi Angleži in Francozi ne držijo rok križem. Tudi njihovo letalstvo izvršuje pogoste polete v nemško zaledje, kjer bombardirajo in uničujejo vse, kar je količjak važnega in v zvezi s premikanjem vojaštva. Tako so po njihovih poročilih razbili nebroj železniških in cestnih mostov ter železniških prog.

Angleži trdijo, da so izgubile nemške letalske sile v najnovejši ofenzivi v prvih štirih dneh, to je do ponedeljka, 13. maja, nad štiri sto letal vseh vrst. Življenje je izgubilo pri tem nad 2000 letalcev.

Nemška vojna poročila pa trdijo v vsakodnevem vojnem poročilu, da je bilo uničenih dnevno najmanj okoli 300 sovražnih letal.

Dejstvo je, da so letalske izgube na obeh straneh velikanske, kje je pa resnica, pa naj razsodi čitatelj sam.

## Bitka za prvo belgijsko trdnjavo

#### Nemško in angleško poročilo o položaju belgijske trdnjave Liege (Lüttich)

V sedanjih silovitih bojih, ki so pa le priprava na glavno in odločilno bitko, se je razvila strahovita bitka za belgijsko trdnjavsko področje Liege (Lüttich) ob reki Meuzi (Maas). Kakor že poročamo v današnjem opisu vojnih dogodkov, je uspelo Nemcem, da so zavzeli eno od številnih utrdb v okrožju Liege in so od tam zastavili vse sile iz zraka in na kopnem, da bi z zavzetjem trdnjavskega pasu pri Liege si otvorili pot v Belgijo. Pri tem je igral važno vlogo prehod čez Albertov kanal čez most, katerega ni uspelo Belgijcem pognati pravočasno v zrak. Albertov kanal je širok 20 m in ima zelo strme bregove. Angleži sicer skušajo ta most z bombami porušiti, vendar če se jim je to že posrečilo, še ni znano.

Nemško vojno poročilo od 13. maja trdi, da so nemške čete ta dan okrog poldne vdrla v mesto Liege in razobesile na tamošnjem gradu zastavo s kljukastim križem. Nemško poročilo pa tudi izrečno poudarja, da se zunanje utrdbe okrog Liege še držijo.

Angleško poročilo o bojih za posest mesta Liegea pa pravi, da se vodijo pred utrdbami v Liegeu najstrašnejše borbe, kar jih je bilo doslej. Vsa pokrajina pred utrdbami je posejana s trupli nemških vojakov. Toda kljub temu pošilja nemško vrhovno poveljstvo, katerega vodi general Keitel, vedno nove oddelke v smrtonosni ogenj trdnjavskega topništva, številnih strojnih in bomb, ki jih mečejo letala. Nemški general Keitel je izdal nalog, da morajo podrejena poveljstva brezpogojno in za vsako ceno doseči določene cilje.

Vse mostove v okolici Liegea so poglali Belgijci v zrak. Belgijske čete in zavezniška letala se trudijo z vsemi močmi in se ne ozirajo na žrtve letalstva, da se zaustavi napredovanje nemških čet. Francosko in angleško vojaštvo stalno prihaja na pomoč ogroženim belgijskim krajem.

★

Iz današnjega opisa dosedanjega poteka bojev na zapadu je razvidno, da se je začelo novo poglavje v zgodovini Evrope, ki bo pisano s krvjo stotisočev. Razni strokovnjaki po vsem svetu so mnenja, da so to odločilni boji, katerih konec pa še ni mogoče predvideti, niti kdo bo ostal zmagovalac. Dejstvo je samo eno: naj bo zmagovalac kdor koli, zmaga bo zelo draga in bo »venčana« s stotisoči, da, z milijoni nedolžnih žrtev, pohabljenec, vdov in sirot...